FAMILIE-/ARVERET – SOMMEREKSAMEN 2008

Opgave nr. 1

Mads bliver skilt fra sin kone i marts 2007, fordi han har forelsket sig i Hera. Mads flytter 1. april 2007 ind i Heras lejlighed. Mads medbringer det eneste, han ejer af værdi: Mogens Koch reoler for 60.000 kr. Parret gifter sig 1. maj 2007, fordi Hera er gravid. Hera ejer da et gældfrit sommerhus til en værdi af 1 mio. kr., men har ingen aktiver af værdi i øvrigt. Ægteparret begynder straks at spare sammen til en større bolig, da lejligheden er meget lille.

Hera og Mads køber i november 2007 et rækkehus i lige sameje, og hver betaler sin halvdel af udbetalingen på 75.000 kr. med midler opsparet i ægteskabet. Ægteparret indretter sig derefter med én fælles bankkonto, hvorpå begge indsætter 10.000 kr. pr. måned, og hvorfra alle faste udgifter og forbrug i den daglige husholdning betales. Fra egne konti betaler de hver især deres løbende privatforbrug.

I december 2007 arver Mads 55.000 kr. fra sin mor, som hun gyldigt havde truffet bestemmelse om skulle være fuldstændigt særeje. Da Heras far hører dette, forærer han Hera et maleri til 50.000 kr. Mads indsætter sine 55.000 kr. på en nyoprettet rejsekonto. På efterfølgende ture i byen ender Mads og vennerne på kasino. Hera ser på netbank, at Mads på to måneder har brugt 50.000 kr. fra rejsekontoen. Mads erkender at have tabt de 50.000 kr. i spil på kasino, og han lover Hera at stoppe sit spil.

Hera, der er på barselsorlov med deres nyfødte barn, finder 11. april 2008 glimmer på Mads' jakke. Mads erkender, at han er stødt på ex-kæresten, Bibi, og at han i øvrigt lige har solgt sine reoler til en ven for 60.000 kr. og givet pengene til Bibi, der er i en økonomisk nødsituation. Hera accepterer salget af reolerne, som hun synes er umoderne, men hun er rasende over, at han har givet pengene væk. Reolerne bliver afhentet samme dag. Dagen efter flytter Mads efter et voldsomt skænderi hen til Bibi.

Da ægteskabet har været så kortvarigt, oplever Hera det som en fiasko at blive skilt. Hun kontakter derfor en advokat for at få juridisk rådgivning, og Hera ønsker nu reolerne tilbage. Hvad bør advokaten oplyse Hera *om* ægteparrets formueordning, *om* Heras mulighed for at få reolerne tilbage *og om* muligheden for og betydningen af en bosondring?

Hera begærer bosondring i skifteretten 1. maj 2008. Denne dato er der 20.000 kr. på fælleskontoen, 15.000 kr. på Heras konto og 15.000 kr. på Mads' konto. På rejsekontoen står der 5.250 kr., hvoraf 250 kr. er påløbne renter. Hera får 7. maj 12.000 kr. til et kurophold af sin far.

Skifteretten afsiger kendelse om bosondring 9. maj 2008, hvor beløbene på kontiene ikke har ændret sig bortset fra, at der på fælleskontoen nu står 15.000 kr. Under boets behandling vurderes det gældfrie sommerhus til 1.300.000 kr., maleriet til 50.000 kr. og rækkehusets friværdi til 130.000 kr. Hvorledes skal boet kvantitativt deles ved det efterfølgende skifte, når Hera ønsker ægteskabets korte varighed taget i betragtning, og begge parter i øvrigt ønsker mest muligt?

Løsningsvejledning til opgave nr. 1

1. Formueordningen
Der er fælleseje i ægteskabet, jf. RVL § 15. Mads har dog et tredjemandsbestemt særeje, jf. RVL § 28 a, jf. § 28, stk. 1, nr. 2 – i det omfang det ikke er forbrugt. Hans særeje samt surrogater for og renter heraf skal som udgangspunkt ikke inddrages ved skiftet, jf. RVL § 28, stk. 1, jf. stk. 3. Renterne og de tilbageblevne 5.000 kr. på rejsekontoen er således særeje, mens det øvrige særeje er forbrugt.

Familieret 2003, s. 338, 385 og 388.

2. Salget af reoler
Mads' salg af reoler krævede samtykke fra Hera, da reolerne var indbo i det fælles hjem, jf. RVL § 19, stk. 1. Men Hera har efterfølgende givet et bindende samtykke til Mads. Omstødelse kan derfor ikke ske, jf. RVL § 19, stk. 2.

Familieret 2003, s. 434, 437, 438 og 443.

3. Bosondring
Bosondring må antages at kunne blive bevilget i medfør af RVL § 38, nr. 1, og nr. 3 – væsentlig formindskelse af sin bodel og ulovlig ophævelse af samlivet. Sidstnævnte bestemmelse forudsætter, at begæring om bosondring indgives inden 1 år efter samlivets ophævelse.

Betydningen af, at der etableres en bosondring, er, at der med virkning fra begæringens fremsættelse – der således bliver skæringsdato – bliver fuldstændigt særeje i ægteskabet. Det gælder for det, der udlægges på skiftet, og for erhvervelser efter skæringsdatoen, jf. RVL § 42. Fællesboet vil skulle deles i overensstemmelse med reglerne i FSKL kap. 6, jf. RVL § 41.

Bosondring nu betyder også, at Hera har ret til skævdeling, jf. nedenfor punkt 4.

Familieret 2003, s. 421-423.

4. Betingelser for skævdeling
Hera kan kræve *skævdeling* af boet efter FSKL § 69 a, jf. § 69. Betingelserne er, at hun har indbragt den væsentligste del af fællesboet ved ægteskabets indgåelse eller gennem senere erhvervelse ved arv eller gave, hvorved en ligedeling vil være åbenbart urimelig, navnlig henset til at ægteskabet har været kortvarigt og uden økonomisk fællesskab af betydning.

Hera har klart indbragt den *væsentligste del* af fællesboet i form af sommerhuset til 1,3 mio. kr., som hun ejede ved ægteskabets indgåelse, samt maleriet til 50.000 kr., som hun fik i gave. Mads indbragte kun reolerne til 60.000 kr. i fællesboet. Hans arv på 55.000 kr. er særeje og indgår således ikke i fællesboet.

Ægteskabet må karakteriseres som *kortvarigt* i relation til FSKL § 69 a. Parret har kun været gift i et år, da bosondringsbegæringen fremsættes, og samlivet forud for ægteskabet var kun på en enkelt måned.

Parret har haft et *økonomisk fællesskab* af en vis betydning, idet de ligedeler betalingen på huset og husholdningsudgifter og har haft hus i sameje. Der er dog ikke tale om, at den ene ægtefælle betaler den anden ægtefælles udgifter. De betaler hver især deres del af udgifterne på huset og husholdningsforbrug samt udgifter til deres fælles barn. Begge har egne konti til eget forbrug, og de har således ikke sammenblandet økonomi.

Henset til at der ikke mellem parterne var et økonomisk fællesskab af større betydning, og til at varigheden af ægteskabet var meget kort, må en ligedeling anses for *åbenbart urimelig*, idet Hera klart har bidraget med den væsentligste del af fællesboet. Konklusionen bør derfor ud fra en helhedsbedømmelse være, at boet skal deles efter principperne i FSKL § 69, jf. § 69 a, formentlig med en maksimal skævdeling til fordel for Hera.

Familieret 2003, s. 635-638.

5. Den kvantitative deling

I henhold til FSKL § 69, jf. § 69 a, kan hver ægtefælle *forlods* udtage værdien af, hvad der er *indbragt* i fællesboet ved ægteskabets indgåelse, hvorfor Hera kan udtage sit sommerhus til værdien på opgørelsestidspunktet, 1,3 mio. kr., og Mads kan udtage salgsprisen af reolerne, 60.000 kr. – uanset at disse penge er forbrugt. Ægtefællerne kan også forlods udtage *gaver* erhvervet under ægteskabet, jf. FSKL § 69 a, jf. § 69. Hera kan derfor udtage 50.000 kr. (maleriet). *Arven* er særeje og derfor boet uvedkommende.

At Mads forærer fællesejemidler til Bibi (pengene fra reolerne), giver Hera et *vederlagskrav* på 60.000 kr., jf. RVL § 23, stk. 1, da det er en væsentlig formindskelse af hans bodel. Beløbet kan udtages forlods på skiftet. Derimod har Hera ikke et vederlagskrav, når Mads bruger særejemidler fra sin rejsekonto på kasino.

De 12.000 kr. til kurophold er givet efter *skæringsdatoen* den 1. maj, jf. ovenfor punkt 3, og indgår således ikke på skiftet. Beløbsmæssigt skal der i boopgørelsen medtages 20.000 kr. fra fælleskontoen – med halvdelen til hver – idet de 5.000 kr. er forbrugt efter skæringsdatoen.

	Heras fælleseje	**Mads' fælleseje**	**Mads' særeje**
Huset	65.000 kr.	65.000 kr.	
Sommerhus	1.300.000 kr.		
Fælleskonto	10.000 kr.	10.000 kr.	
Maleri	50.000 kr.		
Egne konti	15.000 kr.	15.000 kr.	
Rejsekonto	_____	_____	5.250 kr.
Nettobodele	1.440.000 kr.	90.000 kr.	
Boslodsberegning:			
Forlods til Hera jf. § 69 (50+1.300)	1.350.000 kr.		
Forlods til Mads, jf. § 69		60.000 kr.	
Forlods til Hera, jf. § 23,1	60.000 kr.		
Ligedeling af resten, dvs. 60.000 (1.440+90÷1.350÷60÷60)	30.000 kr.	30.000 kr.	
Boslodder	1.440.000 kr.	90.000 kr.	

Familieret 2003, s. 425 (note 21), 426-428, 583, 607-608, 616, 634 med note 21 og 635.

Opgave nr. 2

Da Hanne og Morten blev gift i 1987, ejede de intet. De oprettede umiddelbart før ægteskabet en gyldig ægtepagt, hvorefter arv skulle være fuldstændigt særeje.

Hanne var selvstændig keramiker, og Morten var kontorchef. På grund af Hannes meget svingende indtægter havde de adskilt økonomi. De indsatte hver et fast månedligt beløb på 10.000 kr. på en fælleskonto, hvorfra alle fælles udgifter blev betalt. Hanne lånte i 2002 uden Mortens vidende 120.000 kr. af sin bank for at få lidt luft i sin økonomi. Hun brugte løbende beløbet over 5 år. I januar 2007 forlangte banken lånet indfriet, og Hanne blev derfor nødt til at fortælle Morten om lånet. Da han netop havde modtaget en arv efter sin mor, indfriede han modvilligt lånet på nu 120.000 kr.

For at få ekstra gang i salget af sin keramik arrangerede Hanne sammen med to andre keramikere en salgsudstilling, der varede hele foråret 2007. En kunde, Tom, blev meget begejstret for to små fade, som han straks købte kontant for 4.000 kr. Tom og Hanne faldt i snak, og Hanne inviterede Tom hjem for at se hendes øvrige ting. Han blev om aftenen i hendes hjem interesseret i at købe to store krukker og et stort fad, der matchede de to små fade, som han allerede havde købt. Hanne fortalte Tom, at hun i 1999 havde lavet de to krukker i anledning af sit kobberbryllup, men at hendes mand, Morten, ikke rigtig havde brudt sig om dem, hvorfor de kun blev brugt til deres store stueplanter. Hun forklarede Tom, at Morten derimod havde været betaget af de tre fade, som hun derfor i stedet havde foræret ham. Hanne fortalte videre, at hun tvivlede på, at Morten skænkede det store fad en tanke, for det stod bare i entreen med reklamer i, og at hun selv havde glemt det store fad, da hun før udstillingen havde spurgt Morten, om det var i orden, at hun tog de to små fade med på salgsudstillingen. Tom betalte 8.000 kr. for krukkerne og 2.000 for det store fad og tog tingene med sig.

Da Morten senere kom hjem, fortalte Hanne om salgene. Morten blev fortørnet over, at hun havde solgt de gamle ting. Han havde rigtig nok accepteret, at de to små fade kom med på salgsudstillingen, men ikke at de skulle sælges, og krukkerne havde han altid holdt af. Morten forlangte alle fem ting tilbage fra Tom, som ikke ville tilbagelevere dem. Begge forlangte erstatning, såfremt de ikke fik tingene. Hvordan skal konflikterne løses?

Konflikterne resulterede i juli 2007 i, at Hanne og Morten blev separeret. På skiftet blev oplyst følgende: Hannes bodel var 570.000 kr., og Mortens bodel var 840.000 kr. – dog bortset fra keramiktingene og eventuelle krav i anledning af salgene. Hertil kom den resterende arv fra Mortens mor på 700.000 kr., ligesom Hanne og Morten ikke var enige om, hvorvidt Morten havde krav i anledning af Hannes banklån. Hvordan skal boet kvantitativt deles, og parternes mellemværender afregnes, når begge ønsker mest muligt?

Morten døde i april 2008. Han efterlod sig værdier for 1.500.000 kr. samt en livforsikring med en udbetaling på 300.000 kr., hvori han ved tegningen i 1989 gyldigt havde indsat ”mine arvinger” som begunstiget. Han havde efter separationen oprettet følgende gyldige testamente:

”Da jeg ingen ægtefælle, børn eller forældre har, er det mit ønske, at Røde Kors skal arve 1 mio. kr., og at min eneste søster Sofie i øvrigt skal arve mig. Er Sofie død, skal hendes del tilfalde min eneste bror Bo.”

Til hvem skal livsforsikringen udbetales, når Røde Kors, Hanne, Sofie og Bo gør krav på mest muligt?

Løsningsvejledning til opgave nr. 2

1. De to små fade

En kobberbryllupsgave til en samlet værdi af ca. 6.000 kr. kræver ikke ægtepagt, jf. RVL § 30, stk. 1, 2. pkt. Fadene er derfor Mortens. Når Morten samtykker i, at hans fade kommer med på en *salgsudstilling*, kan der muligvis heri indlægges, at Hanne med føje har troet, at hun har fået fuldmagt til at sælge dem.

I modsat fald er købet omfattet af RVL § 14. Salgsaftalen er dermed bindende for Morten, da Tom ikke burde indse, at fadene var Mortens, og at de ikke måtte sælges. Det afgørende tidspunkt for Toms gode tro er aftalens indgåelse, og det er derfor uden betydning, at Tom senere bliver klar over, at fadene var Mortens. Morten kan kræve salgssummen på 4.000 kr. godtgjort af Hanne – og de 4.000 kr. er et passiv i Hannes bodel og et aktiv i Mortens.

Familieret 2003, s. 456, 465-466 og 471-472.

2. Det store fad

Det er Mortens fad, og Tom ved det. Morten kan kræve at få fadet tilbage efter princippet i Danske Lovs 6-17-5. Hanne skal derfor tilbagebetale Tom købsprisen på 2.000 kr.

Familieret 2003, s. 470.

3. De to krukker

Krukkerne er Hannes, men de er omfattet af RVL § 19, da de er fælleseje og indbo i det fælles hjem. Hanne skulle derfor have haft Mortens samtykke til salget. Tom kan ikke med føje tro, at Morten har accepteret salget, blot fordi Hanne fortæller, at Morten ikke rigtig havde brudt sig om dem. Morten kan kræve omstødelse efter § 19, hvis fristerne overholdes. I så fald skal Hanne betale krukkernes pris på 8.000 kr. tilbage til Tom.

Familieret 2003, s. 434, 437 f., 444 f. og 449.

4. Lånet på 120.000 kr.

Når ægtefællerne har klart adskilt økonomi, bortset fra en helt fast ordning omkring fælles udgifter, *når* beløbet er så stort, *og når* der ikke er oplysninger om, at Hanne eller Morten i øvrigt har betalt beløb for hinanden, kan låneindfrielsen hverken anses for en § 2-ydelse eller for et led i en samlet ordning af deres økonomi. Hvad enten der er tale om et lån, et formueretligt godtgørelseskrav eller – mindre sandsynligt – en gave, der er ugyldig på grund af manglende ægtepagt, vil resultatet være, at Hanne skal betale 120.000 kr. til Morten. Kravet er et særejeaktiv for Morten, da han anvender særejearv til indfrielsen, jf. ægtepagten og surrogationsprincippet, jf. RVL § 28, stk. 3, og et fællesejepassiv for Hanne.

At Hanne over godt 5 år *løbende* har brugt 120.000 kr., kan ikke i sig selv betragtes som misbrug i § 23, stk. 1's forstand, selv om beløbet alene er brugt af hende. Om pengene er brugt i hendes virksomhed eller privat vil reelt ikke kunne efterspores. Hun har

under ægteskabet forøget sin formue med 444.000 kr., jf. ndf., og Morten har ikke påberåbt sig et misbrugslignende privatforbrug.

Familieret 2003, s. 304-309, særlig s. 309 og 424 f.

5. Skiftet

Morten har sin særejearv på 700.000 kr. samt sit særejekrav på Hanne på 120.000 kr. – i alt 820.000 kr. I øvrigt er der ikke særeje i ægteskabet.

Boopgørelse:	**Hanne**	**Morten**
Bodele i øvrigt	570.000 kr.	840.000 kr.
Krav vedr. to små fade	÷ 4.000 kr.	4.000 kr.
Toms krav/store fad	÷ 2.000 kr.	2.000 kr.
Krukkerne	8.000 kr.	
Toms krav	÷ 8.000 kr.	
Mortens krav	÷ 120.000 kr.	
Nettobodele	444.000 kr.	846.000 kr.
Boslodder: Ligedeling af (846+444=1290)	**645.000 kr.**	**645.000 kr.**

Morten skal derfor som boslodstilsvar aflevere 201.000 kr. (645.000 kr. ÷ 444.000 kr.) til Hanne. Heri modregner han de 120.000 kr. fra lånet og de 4.000 kr. fra salget af hans to fade. Han skal derfor kontant betale 77.000 kr. til Hanne.

Familieret 2003, s. 367, 380, 407, 619 f. og 627.

6. Mortens dødsbo

Livsforsikringen tilfalder den begunstigede uden om dødsboet, jf. FAL § 102, stk. 1, 2. pkt. Da Morten er separeret fra Hanne, er Hanne ikke mere hans arving, jf. AL § 49 (AL-1964 § 38). Ifølge FAL § 105, stk. 4, er arvinger såvel testamentsarvinger som legale arvinger. De skal have del i forsikringssummen i det forhold, hvorefter de tager arv. Røde Kors er sumlegatar. De to søskende Sofie og Bo er eneste legale arvinger, jf. AL § 2, stk. 2. Bo skal ifølge testamentet intet arve, hvorimod Sofie skal arve alt bortset fra legatet. Fordelingen af forsikringssummen må derfor følge testamentets fordeling mellem Bo og Sofie, hvorfor Sofie får hele forsikringssummen, jf. FAL § 105, stk. 1, og U 1983.774 V.

Arveret 2008, s. 41, 267 f., 315 f., 320 og 321.
Arveret 2004, s. 13, 236 f., 298-299 og 303 f.